

REDACTIA

Deák Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL

Pe un an .. 20 cor.

Pe jumătate an .. 10 "

Pe 1 lună .. 2 "

Nr-rl de Duminică pe an 4

coroane.

Pentru România și America

10 coroane.

Pentru România și străinătate

numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Deák Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

Pe un sir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.Manuscripte nu se
inapoiază.

Telefon oras și comitat 502.

„La răspântie“.

(Gh.) Când ne gândim la simpatiile ce avem în străinătate, un sentiment de jalnică singurătate ne stăpânește.

Căci cine ni-s prietenii și binevoitorii în afară de neamul și de țara noastră? Unde bat inimi calde cari să tresară la o veste bună sau rea venită din depărtare dela un popor mic, sărac și vlăguit?

Chestia națională din Ungaria este puțin cunoscută în Europa. Noi nu am știut să ne folosim de mijloacele reclamei naționale moderne ca atâția din vecinii nostri. Am fost și suntem modești, sfioși și prea săraci decât să batem toba care să aibă răsunet și să stârneasce în toată Europa. Am fost prea încrezători în puterea cuceritoare a unei cauze drepte și bune, decât să socotim mijloacele acestea trebuitoare succesului nostru.

Și totuși, succesul celor mai multor cauze, interesul, mișcarea, senzația ce o stârnesc în cele câte-va țări apusene numite »Europa« atârnă de zgomotul, de reclama pe care sunt în stare să le facă. Europa pare a judeca cum judecă publicul de rând: Cine face reclama cea mai răsunătoare și mai isteasă, are de sigur și marfa cea mai bună. Ea pare a ne spune: Nu te caut, căci nu mă cauți.

Cu cât ne sunt superiori în privința aceasta bunăoară Bulgarii, Grecii, Armenii, Polonii. O bombă răsună mai departe decât ori ce discurs și ori ce protestare și un atentat nerăușit are totuși mai mult succes decât câte-va sute de articole foarte reușite. De prisos să înlătur bănuiala care aici s'ar putea naște în mintea unor oameni necopți: nu fac propagandă acestor mijloace. Dar este netăgăduit faptul, că faima multor cauze nu atârnă de dreptatea lor.

Da, da, reclama este sufletul comerțului. Dacă respingem mijloacele bulgarilor și armenilor, am putea, în schimb, să învățăm câte-o leacă de practicitate dela bunii noștri oblăduitori. Căci nimeni, poate, în Europa nu-i ajunge în arta aceasta. Știind bine că ori ce asuprire, orice nedreptate trezește răsunet în străinătate, ei au exploatat și exploatează din belșug »asuprirea lor«. Toate mijloacele le-au stat la îndemână: oratori pentru congrese, biroul de presă, solidaritatea internațională evreiască, costumuri naționale cari iau ochii lumii și mai ales ai cucoanelor și lucru de căpetenie: fonduri de dispoziție, sau, dacă vrei, la dispoziție.

Dar ca să nu mai pomenim decât una singură din timpul cel mai proaspăt: vizita oamenilor politici englezi dela Eighty-Club. Ea a fost o mare înscenare de reclamă, făcută cu dibăcie și grijă pentru a feri ochii străinilor de ori ce impresie neplăcută și disonantă, alegând și înfățișându-le numai impresii frumoase, favorabile, după cum îi întinzi, zimbând, cuiva un mănunchiu de flori dintr'o grădină de spini și bălării.

Membrii Eighty-Clubului au fost feriți de-a vedea bălării. Ei n'au văzut buruiana otrăvitoare evreiască la sate, n'au simțit înțepătorii măracini ai administrației ungurești și nu vor fi văzuți, cum cele mai bune sucuri ale țării acestia se scurg către America. Ei au văzut însă lungile șiruri de palaturi ale bulevardurilor capitalei și, de bună seamă, vor fi admirat cu deamănuntul arhitectura palatului legiurii noastre de lângă Dunăre. Și cu câte injurături înăbușite vor fi citit stăpânitorii noștri declarația Eighty-Clubului, reproducă și de noi după Morning-Post, declarație prin care se prăbușeau toate iluziile clădite pe temelia acestei vizite!

Și iată că la câteva săptămâni după această vizită, apare un articol într'o mare revistă englească »The-Spectator« (»Privitorul«) care face opinia publică englească să privească Ungaria supt un alt aspect și într'o altă lumină decât cea sprințară și mincinoasă supt care a văzut-o Eighty-Clubul.

Cine-i omul acesta care de-acolo din Anglia străbate dintr-o căutătură rece și scrutaătoare tot paenjinușul suptire de minciuni pe care l-au urzit stăpânitorii noștri d'asupra mizeriilor noastre? Cine-i acel străin atât de rar care a înțeles adevărata însemnătate a chestiunii naționale pentru Ungaria pe care o pune înaintea noii »răspântii«?

Dl Seton Watson, autorul articolului ce am reprodus, este un tânăr docent al celei dintâi universități engleze, Oxfordul. Dânsul a studiat în Viena și Budapesta timp de un an și jumătate chestiunea compromisului austro-ungar. La început încăput, pe mâinile dlor Kossuth și Apponyi, nu și-a putut forma o idee dreaptă asupra Ungariei de azi. Abee o întâmplare, cunoștința unui tânăr slovac cult din Viena îl aduse să descopere adevărata față a lucrurilor.

Cât de adevărată este ideea pe care dl Watson și-a format-o despre Ungaria se dovedește prin articolul dsale. Însemnătatea acestui articol crește prin faptul că autorul ei este un străin.

Un străin care a avut ocaziunea să cunoască chestiunea națională luminată din amândouă părțile beligerante, din partea ungurească de cei mai autorizați reprezentanți ai ungurimii, însuși dnii Apponyi și Kossuth.

Pentru aceea valoarea lui nu mai poate fi pusă la îndoială nici de unguri și orice obiecțiune din partea lor va trebui să amuțască.

Și dl Watson nu-i cel din urmă dintre compatrioții săi, el nu-i vre-un globe-trotter care venind acasă își pune impresiile superficiale pe hârtia răbdătoare. Un docent al celei mai vechi și mai celebre universități englezești care petrece timp de un an și jumătate pentru a studia monarchia și compromisul, care învață ungurește pentru a cunoaște pe unguri, trebuie luat în serios.

Articolul domnului Watson se desface

în două părți, cea dintâie cuprinde informația, expunerea, a doua concluziile dsale.

Mai întâiu, dânsul dă o expunere de o surprinzătoare concizie și excitată a stărilor naționale din Ungaria. Citind-o, ai impresia că-i eșită din peana cutărui publicist român sau slovac. Pentru străini, el ar putea sluji ca un manual *in nuce* al tuturor plângerilor noastre naționale: Statistica, prerogativele limbii ungurești, corupțiunea electorală, procesele de presă, șovinismul unguresc, atitudinea nesinceră a guvernului către sufragiul universal, toate sunt înșirate.

Cu un just instinct, dl Watson a găsit că nota de căpetenie a sistemului politic unguresc este *disproporția dintre situația politică privilegiată a neamului și a limbii ungurești și între caracterul poliglot al țării*. Poate nici-odată nu s'a desvilit străinătății atât de bine, atât de documentat și de succint icoana mincinoasă a Ungariei, pe care Ungurii au știut să o proiecteze în străinătate.

În Franța și Anglia, spune dl Watson, Ungaria este socotită un stat național unitar. Trebuie să-i fim mulțămitori pentru risipirea acestei legende.

Cât de scurt și de nimerit cuprinde dânsul într'o metaforă toată însemnătatea sufragiului universal pentru Ungaria în chestia aspirațiilor militare ungurești: sufragiul universal propus de Kristóffy, zice, ar fi *un apel dela rassa maghiară la națiunea ungurească*. Nimic nu-l putea caracteriza mai bine. Actualul parlament fiind numai al neamului unguresc, este o instanță mai mică, față de parlamentul sufragiului universal care ar fi instanța mai înaltă, a tuturor popoarelor din Ungaria. De asemenea este o dovadă a dreptei și minuțioasei observații a dlui Watson cuvântul că șovinismul unguresc este *ciuma* care moliște și infectează viața publică ungurească, și observația, că limba ungurească nu are decât un singur cuvânt pentru noțiunile de *maghiar* și *ungar*.

Dar partea cea mai interesantă pentru noi este partea a doua a articolului dânsului, cuprinzând concluziile. Ele sunt rodul cugetării autorului însuși. O largă și frumoasă concepție politică le caracteriză. Concluziunea dlui Watson este că starea de acuma nu poate dăinui. O împăcare națională se impune. Nu însă împăcarea pe care o predică vrășmașii noștri, care nu poate fi decât o împăcare din partea noastră cu soarta ce ne-ar crea-o ei, moartea noastră de bună voie. Ci o împăcare cu concesiuni reciproce, dar mai ales din partea agresorilor, a ungurilor.

Nu înțelegem concesiunea ce ne o cere *nouă* dl Watson, abdicarea la ori-ce ideie de rupere de Ungaria. Daruri pe cari nu le ai, nu le poți face. Tot astfel concesiunea aceasta nu o putem face, pentru că nu ne stă nici în cel mai ascuns gând al nostru ideea unei ruperi, unei desfaceri de Ungaria.

Rămâne deci pentru advezarii noștri de-a face concesiunea pe care le-o cere savantul englez: să abdice la ideea unei Ungarii unitare în limbă, mulțămindu-se cu unitatea sentimentelor. Din propriul lor interes. Ungurii, zice dînsul, trebuie să se ferească de impilarea naționalităților. Căci acestea avînd toate prieteni și rudeni peste graniță, ungurii se vor încunjura cu dușmani de moarte înăuntru și în afară. Politica aceasta pentru ei ar însemna *anarchia și catastrofa*.

Cui nu-i vine minte la cuvintele acestea numele lui *Mocsáry Lajos*? Oare nu el îi sfătuește pe compatrioții săi tot astfel? Ființa neamurilor străine pentru noi ungurii, zice, departe de-a fi o nenorocire, va trebui să fie izvorul unei mari siguranțe. Să ni-i prefacem prin duhul blîndeții și dreptății naționale în prieteni și vom avea în jurul nostru un val, o meterează de prieteni și aliați credincioși în rudel' lor învecinate.

Pentru noi conlusiile dlui Watson nu cuprind nimic nou. Dar ele au valoarea de-a veni dela un străin, nu *nepreocupat*, un cercetător și cugetător al adevărului pentru adevăr. Pentru aceea ele ne sunt o mare mîngăere și încurajare. Ele adevăresc păreri și concepțiile noastre politice. Ele ne dau nouă și nu potrivnicilor noștri dreptate și noi puteri morale în luptă.

Dar ce impresie vor face ele oare dincolo, în tabăra din fața noastră? Nu ne înșelăm, nu ne amăgim asupra vrășmașilor noștri. Nici o foaie ungurească nu a găsit păreri dlui Watson vrednice de a-le aminti cu un singur cuvînt. Și de sigur nu necunoașterea ci nesocotirea lor intenționată este cauza. Pe noi lucrul acesta nu ne miră. El este un vechiu și încercat mijloc unguresc de-a suprima tot ce-i măgulitor, favorabil pentru ei și de-a înăbuși ori-ce glas de critică cuminte și obiectivă. Metodul acesta a produs și paroxismul la care azi a ajuns mândria, îngâmfarea și șovinismul unguresc. Lipsa de ori-ce critică, ori-ce contrazicere care a fost totdeauna ucisă în germene a ajutat mult procesul acesta de devoltare, de progres neînterupt și treptat al acestor cusururi, al acestei *ciume* a vieții publice ungurești. Și pentru aceea sunt silit să repet pentru nu știu a câtea oară acelaș lucru, aceiaș constatare jalnică: se pare că o împăcare, un compromis este cu nepuțință.

Unde va duce această creștere necurmată a prăpastiei ce ne desparte pe noi de ei? Ce vom face noi, dacă la răspîntia aceasta ungurii nu vor apuca, cum dorim, la dreapta, ci la stînga? Ar fi bine să începem a ne gândi și la aceasta...

Organizarea democrațiilor în Arad s'a făcut eri într'o adunare ținută în marea sală dela otelul Crucea-Albă. A presidiat dr. Steinitzer, avocat și după ce s'a ales comitetul, o deputație a invitat în sală pe deputatul dr. Vázsonyi Vilmos și pe ceilalți (dr. Bródi, dr. Pető, deputați și dr. Fényes Samu) cari au venit cu el. Dr. Vázsonyi a fost primit în sală cu ovațiuni și timp de o oră a ținut o vorbire, combătînd, cu mult efect, domnia de clasă din trecut, dar care se menține și azi. N'a cruțat de loc pe »tulipanosi«, ci a arătat cum ei vor să înșale lumea prin frase goale. A conluc că numai domnia adevăratei democrații poate ferici pe cetățeni și întări țara.

A atins și chestia naționalităților, negînd că noi am fi suferind pentru că nu suntem Unguri, ci numai din cauza domniei de clasă care prin răutatea, nepăsarea și negliobbia sa face ca și Ungurii să sufere și să emigreze în America.

După el au vorbit dr. Bródi și dr. Fényes. Sara democrații au avut masă comună la »Crucea Albă«. Cei cari s'au înregimentat în acest partid sunt exclusiv ovrei, negustori de altfel cu bună reputație și cunoscuți în Arad, precum și câțiva advocați, de sigur cei cu fire mai independentă, căci cei cari vor cu orice preț să parvină, s'au înregimentat de mult în partidul — kossuthist și poartă »tulipan«, pe când democrații combat partidele ruginite și învechite dela putere.

Urcarea salariilor învățătorilor. Un ziar bine informat spune că ministrul de instrucție publice *Apponyi* a obținut la întocmirea bugetului *urcarea salariilor învățătoresți*. *Wekerle* a rezistat vreme îndelungată, *Apponyi* însă a declarat că numai astfel va putea rămâne în cabinet dacă i-se va acorda aceasta. Astfel *Wekerle* a cedat. Salarele învățătorilor se vor stabili ca un minimum de *două mii de coroane*. Urcarea aceasta va reclama *un plus de 6 milioane*.

Învățătorii de stat nu-s mulțumiți cu leafa lor de 7—800 de fl. Dar' ce să zică bieții noștri învățători confesionali cu 3—400 de fl. și în unele locuri și mai puțin cu toată dispoziția contrară a legii? Noua urcare va da o *leafă de mai mult decît întreită* învățătorilor unguri, pe când ai noștri vor tâmpi în aceeași mizerie. Oare nu ne-am putea hotări serios să facem ceva pentru ei?

Serbare rákoczyană »extra« au aranjat »patrioții« aradani Sâmbătă nainte de ameză. Însăși presa locală maghiară constată unanim că nu a fost nici o însufletire, public de tot puțin. Nici n'a avut vre-un rost serbarea!

Magnificența Sa canonicul *George Telescu* a ținut să ia parte la această paradă.

Ce-o fi cu votul universal?

— Ședința Dietei dela 19 Noembre. —

Ședința de Sâmbătă a Dietei se poate zice că a fost a partidului național. Trei deputați români, *Coriolan Brediceanu*, *Aurel Vlad* și *Vajda-Voevod* au ocupat incinta, procurînd momente foarte neplăcute guvernului și majorității sale de altfel foarte groasă la piele.

Dl *Coriolan Bredicianu* a propus, împotriva comisiunii de imunitate, estradarea deputatului *Nagy György*, unei judecătorii, care l-a cerut, pentru un caz de transgresiune recunoscută de el însuși. Majoritatea aceasta lipsită de ori-ce scrupul, nu l-a estradat pe ireproșabilul patriot.

Dl *Aurel Vlad*, a interpelat pe ministrul de culte dacă are ori nu cunoștință că inspectorul reg. de școale din Hunedoara a dat ordin — călcînd în picioare legile — ca în toate școlile comunale propunerea să se *facă numai în limba ungurească*? Ministrul n'a răspuns încă.

Mai importantă a fost însă interpelarea dlui *Vajda-Voevod*, căci privea întreaga situație a guvernului. Dl *Vajda* a întrebat guvernul în chestia sufragiului universal, care a fost punctul de căpetenie al programului

guvernului pe baza căruia Majestatea Sa li-a încredințat puterea.

A răspuns imediat ministrul-președinte *Wekerle*, un răspuns colosal de evasiv, spunînd ceva dar nespunînd într'adevăr — cum a zis dl *Vajda* — nimic.

Dl *Vajda* n'a luat la cunoștință răspunsul, majoritatea însă firește da.

Iată interpalarea dlui *Vajda*:

Vajda-Voevod: Când guvernul actual a fost însărcinat din partea Majestății Sale cu conducerea afacerilor țării, i-s'a dat aceasta însărcinare întăiu de toate pentru ca să pregătească proiectul de lege despre sufragiul universal (*Așa-i! Așa-i! la mijloc*) **O voce:** (*in dreapta*). La asta trebuie vreme!

Vajda-Voevod: Opiniunea publică a țării a cerut reforma legii electorale și că »aceasta opiniune publică a fost așa de puternică, asta este meritul conducătorilor de atunci ai coaliției. Nu este doar încă 'n proaspătă memorie, că sub regimul lui *Tisza* — și tot așa pe vremea guvernului *Fejérváry* — *Kristóffy*, dar atunci mai slab — conducătorii coaliției au fost aceia, cari au cutreerat țara întreagă, vestiau prin meetinguri, că ce mare este nedreptatea că milioanele poporului sunt escluse din constituție. Și tocmai onorabilul ministru al cultelor a fost acela...

Mihai Polit: Așa-i!

Vajda-Voevod:... care a ajuns un adevărat record pe acest teren al demagogiei. (*Sgomot mare în stînga și 'n mijloc*.)

Kállay Lipot: Demagogia acolo e acasă. (*Sgomot*.)

Vajda-Voevod: Este și o astfel de demagogie, on. Cameră, care e sfîntă. (*Sgomot mare*.) Vă rog să nu esplicați rău cuvîntul. Eu nu-l iau în sens rău, ci-l înțeleg așa, că *Apponyi* a cutreerat țara întreagă și a agitat în favorul acestei idei sfînte. (*Strigăte în mijloc: In interesul Ungurii mei!*) și a băgat idea în cele mai adânci păturale poporului.

Când deci Majestatea Sa a însărcinat pe actualul guvern cu executarea acestei legi a făcut-o desigur, pentru-că a văzut opiniunea publică ce domnește în țară, și și-a dat seama, că în fine a sosit și la noi vremea a ceda spiritului vremii.

Că aceasta a fost de fapt așa, despre aceasta ne-am putut convinge din decursul alegerilor pentru-că ne putem doar aduce aminte, că votul universal, secret a fost *Schlagwortul* înainte și după alegeri și noi toți, pe cari voința poporului ni-a trimis aici, ni-a trimis ca întăiu de toate să urgentăm sufragiul universal și s'ajutăm realizarea votului universal, secret, după comuna (*Strigăte în stînga: Nu-i adevărat! Contestă la mijloc*.)

Că aceasta este așa, o dovedește mai eclatant discursul de program al ministrului-președinte. Domnul ministru-președinte în discursul său de program îndată după întroducere zice: (*citește*) »Prima noastră datorie va fi împlinirea nevoilor de stat,« — și dupăce specifică aceste nevoi de stat, imediat continuă:

»Afară de aceste probleme menite să asigure mersul moral al vieții de stat am luat angajamentul unei reforme mari, ca pe lângă validitatea tuturor cerințelor moderne ale ideii democratice — subînțelegînd deci și secretul votului (*contestă*) — la alegerile pentru Dietă să introducem sufragiul universal«. Erau aplauze atunci. »Și prin aceasta să facem pe toți factorii chemați ai națiunii părtași ai drepturilor politice«.

În programul guvernului se cuprinde deci sufragiul universal. Și ce vedem? În loc de a lua pe rînd reformele înșirate în program și să fi venit dela început cu aceste, dupăce au fost satisfăcute nevoile de stat, în loc de-a fi venit sufragiul universal, au trecut acum opt luni încă tot nu știm nimica despre cea lege. E de o lucrare așa colosală? Mai grea decît cea a proiectului industrial, ori a proiectelor despre ajutarea muncitorilor? E așa de mare aceasta lucrare, încât e mai greu a face o astfel de leg

HACKENDRE

architect cu diplomă
și măestru zidar.

Cancelarie specială: Arad, strada Kápolna nr. 1.

aici, ca de ex. în vecina Austrie, unde în șase săptămâni a fost alcătuită reforma și în câteva luni și realizată? (Contestări).

La noi cu ce se pierde vremea? Nu trag la îndoială, ni s'au prezentat și proiecte a căror importanță o recunosc, dar am votat proiectul industrial, cu care nici d-voastră nu sunteți mulțumiți și nu va fi mulțumită posteritatea. (Contestări. Se va dovedi!) Acum e votat deja proiectul despre libera navigație, cu care mulți sunt nemulțumiți și dintre d-voastră și nu e mulțumită societatea de liberă navigație, nu sunt mulțumite părțile interesate din Fiume. (Mișcare). Acum vine legea milimetrului și știe Dumnezeu mai ce. Deși atunci se vorbea de reforme mari, despre sufragiul universal, darea progresivă etc. Astea toate nu există acum, dar legea milimetrului trebuie votată. (Zgomot). Asta este garanția constituției? Pentru că și despre garanțele constituției s'a vorbit atunci. (Strigăte: Vor și fi!) Și ce se întâmplă? Așa am auzit, pentru că numai după auzite pot porni, că ni se va da iar o scurtă vacanță și după aceea va urma legea milimetrului. De ce-și perd vremea confecționarii legilor cu astfel de proiecte, în loc de a strânge datele și a face proiectul votului universal, secret, după comune. (Zgomot).

Opiniunea publică în întreaga țară, fără osebite de rasă și naționalitate, este nemulțumită, pentru că acele pături de popor, cari s'au încrezut în oamenii din guvern atunci când erau în opoziție, când s'au încrezut în toate cuvintele lor, așteaptă și speră că totuși se va face lege promisiunea. (Sgomot.) Tocmai d'acea ar fi foarte de dorit ca guvernul să se declare. (Strigăte: S-a declarat deja!) că ori în scurtă vreme, ori la 19 Mai 1907, când își va serba jubileul activității sale de un an (Mișcare) putem aștepta să prezinte Dietei proiectul sufragiului universal. Multe de toate se pot ceti și auzi, și tocmai d'acea este o nevoie imperioasă, ca guvernul să facă declarații precise, pentru că în opiniunea publică se colportează o veste că onorabilul guvern ar vrea să defraudeze sufragiul universal (Strigăte: Cine o colportează?) Eu n-o cred, întâi de toate pentru că atunci când ideea sufragiului universal a fost primită de aproape întreaga opinie publică, în Europa ea a cucerit deja de mult și ca în trecut, n'au putut închide nici baionetele geandarmilor, nici teritorul vamal comun pătrunderea ideilor veacului în opiniunea publică. Aceste idei azi sunt așa de populare, că fiecare se ocupă de ele, au pătruns în masse, în milioane și zădarnică ar fi orice apucătură de sus, voință suverană a poporului va lua ființă. Dar adevărata prudență de stat este tocmai aceea, de a împlini la vreme pretențiile juste de poporului, atunci când le cere și de așteaptă și că nu-l for-

teze, ca prin sacrificiu de sânge să-și câștige dreptul pe care Dumnezeu l-a dat pe seama lui și care-i compete.

Simonyi-Semadam-Sándor: Amenințare vrea să fie aceasta?

Vajda-Voevod: Ce să te ameninț?

Simonyi-Semadam Sándor: De ce o spui dar?

Vajda-Voevod: Așa cred își dă și guvernul seama de evenimentele ce le vedem în Austria. Ministrul-președinte austriac, într'un discurs la o înălțime într'adevăr istorică a caracterizat atitudinea sa față de sufragiul universal, când între altele a constatat, că »der kern des österreichischen Problems lautet eben: Gleichmässige Teilnahme der Nationalitäten an der Macht, oder allgemeine Ohnmacht!«

Ca și în Austria așa e aceasta și la noi. (Contestări!) Cunosc eu deosebirile de drept public, dar aceleaș gravamine naționaliste și aceleaș nemulțumiri naționaliste cari au împedat Austria în dezvoltarea ei, există și la noi, în patria noastră (Așa-i! Așa-i! la mijloc.) Până când păturile largi ale poporului fără osebite de rasă, naționalitate, religie și clasă nu vor fi aici reprezentate, până atunci va fi adevărată zisa d-lui ministru de culte de pe vremea când era corifeu opozițional că parlamentul acesta nu reprezintă națiunea, nu reprezintă țara. (Aprobări și aplause vii la mijloc.)

Szmrecsányi György: Asta s'a referit cu totul la altceva!

Vajda-Voevod: Poftim replică-mi într'o cuvântare, d-le coleg. Convingerea mea este, că acel popor care lucrează, care ne câștigă nevoile statului, nu va fi osândit ca în trecutul istoric, să-și câștige orice drept și progresul cel mai minimal pe prețul sângelui, ci că și la noi se vor desvolta lucrurile într'acolo, ca prin război de cuvinte, pe cale parlamentară să se rezolve aceasta reformă. Azi e tare și mare coaliția, dar o știm...

O voce: Asta te doare?

Vajda-Voevod: Pe mine nu mă doare, eu o privesc numai și rîd, dle coleg. Dar o știu prea bine, care este soarta partidelor politice cari fac coaliție pe baza unui program așa de eterogen, și prevăd care va fi sfârșitul și al coaliției, căci în fine toate lucrurile omenești sunt trecătoare și d'aceea se va descompune și coaliția și atunci va mai avea nevoie un partid kossuthist de popor, la care a apelat când a avut nevoie de dânsul.

Va veni din nou această vreme, precum și aceea, când și un partid popular va fi în aceeași situație, pentru că d'voastre cu toate că sunteți conservativi și ați fost contrarii sufragiului universal, când au ajuns lucrurile la frângere, l-ați primit iute. Și-l veți primi și veți lupta d'voastră

pentru acest drept, pentru că se exprimă în mod clasic din nou ministrul-președinte austriac: (Zgomot și strigăte în stînga. Nu știm nemțește!)... Voiu traduce (citește): »Denn wer wirklich konservativ denkt, wird es sich zur Aufgabe setzen, die weitesten Kreise des Volkes an das Staatsinteresse zu fesseln, den statlichen Sinn in möglichst tiefe Schichten zu tragen«. S'o traduc? (Ilaritate și zgomot). Asta rămâne un adevăr etern dogmatic și la vremea sa, când vă veți lua de cap (Ilaritate) pentru că aceasta este consecuența dezvoltării istorice, atunci va concura din nou partidul liberal-progresivist kossuthist cu partidul popular-conservativist și d'acea, ori unul ori altul o va realiza cu siguranță.

Dar întreb, dacă orice om politic prevăzător trebuie să recunoască aceasta, când în Austria lucrurile s'au dezvoltat pîn'acolo, că un bărbat genial a putut să rezolve aceasta grea problemă atunci noi n'am fi capabili de aceasta? N'avem și noi un bărbat tocmai de calibrul acesta, dl ministru-președinte? Numai un lucru lipsește după părerea mea — bunăvoința.

Fiindcă a-și vrea să aud bona fides, interpelez în speranța că domnul ministru-președinte va turna vin curat în pahar.

Atitudinea partidului național în chestia contingentului.

— Dela corespondenț ul nostru. —

Un fruntaș deputat român mi-a împărțit asupra acestei chestiuni următoarele:

Clubul național s'a ocupat într'o conferință și de chestiunea contingentului militar. Deoarece chestiunea nu este încă actuală, proiectul de lege nefiind depus, nu s'a luat o hotărîre definitivă.

Părerile membrilor clubului s-au manifestat în două sensuri. Unii preconizează ideea de-a se combate proiectul, când va fi prezentat, cu toate mijloacele, până și cu obstrucționismul. Alții ostili oricărei urcări a contingentului, doresc totuși ca partidul să nu părăsească tactica sa de opoziție care controlează și combate fără a împiedeca activitatea legiuitoare a parlamentului.

Divergența de păreri dar (dacă poate fi numită astfel) nu este de principiu, ci numai de tactică. Când proiectul se va prezenta, partidul va chibzui în mod definitiv atitudinea sa și se va stabili o unitate de vederi și de acțiune.

O CARTE DE VALOARE.

(*) În anul trecut dr. *George Alexici*, profesor de limba română la Academia Orientală din Budapesta, a scris, în limba ungurească, o voluminoasă carte: *istoria literaturii române*. Incontestabil, în limba maghiară nu s'a scris mai cu temei, mai cu multă competență și totdeodată și deosebită căldură, despre literatura noastră. Chiar în românește de ar fi însă scrisă cartea dlui Alexici, ea ar ocupa loc de frunte printre celelalte lucrări similare.

Primum acum dela Lipsca (C. F. Amelangs Verlag, 1906) »Geschichte der rumänischen Literatur« — istoria literaturii românești — datorită tot penei d-lui Alexici. E un volum, admirabil tipărit, de 196 pagini, în care autorul a condensat toată viața noastră literară, îmbrățișind toate epocile și făcând străinătății cunoscuți pe toți literații români. Ceeace caracteriză îndeosebi lucrarea d-lui Alexici este buna cumpănă: a știut perfect de bine să împartă materia vastă, dând fiecărei epoce estensiunea meritată și căutând să spună ceeace e mai edificător pentru cititor. Nu s'a pierdut în amănunte, nu insistă decât asupra lucrurilor de importanță, nu dezvoltă o chestiune pe socoteala alteia. Scrie cu predilecție despre *poesia noastră populară*, un teren pe care îl cunoaște ca puțini alții și care, în fața străinătății mai ales, este titlul nostru de glorie, pentru-că

puține neamuri se pot lăuda cu poesii populare ca ale Românilor.

În introducere vorbește despre situația istorică a Românilor, despre cultura și limba noastră; capitol I, cel mai lung, este consacrat poeziei populare române; în al II capitol ne întreține despre literatura dialectală română, în al III despre stăruințele literare în Ardeal, în al IV despre aceleași stăruințe în Moldova și Muntenia; cap V tratează despre mișcarea literară dintre anii 1821—1865, iar al VI capitol despre epoca mai nouă, am putea-o numi epoca de mărire, dela 1866 până azi.

Introducerea în sine ar fi destul pentru ca un străin să-și dea seamă de ceea-ce a fost, este și va fi poporul român. Dă apoi, la note, indicațiuni, trimițând pe cei-ce vor să știe mai pe larg despre Români, la autori cu mare trecere. Privitor la caracterizarea firii Românului, citează pe *Slavici*, un atât de adânc cunoscător al țaranului român.

Din poezia noastră populară dă, în bune traduceri, cele mai splendide doine, cântece vitejești, balade, etc. și peste tot, arată în vii culori și obiectiv, tot ce a produs geniul poporului românesc, luându-și, se înțelege, prilej să vorbească pe larg și cu drag, de obiceiurile cari așa zicând caracterizează întreaga noastră viață națională.

Scriind despre contemporani, epoca dela 1866 încoaci, *renașterea*, consacră pagini elogioase cer-cului »Junimea« dela Iași, scoțând în relief pe

marele poet Eminescu și dintre prozatori pe Creangă, Caragiale și Slavici. Arată pe larg diferitele curente literare fixând curentul poporanist pornit de Alexandri.

Dă, de asemeni, locul ce i-se cuvine fiecaruia dintre literații generațiunei mai tinere. Vlahuță în frunte, ca poet, îl urmează Coșbuc, Goga, Iosif, O. Carp, I. Nenițescu, precum dă atențiune meritată bărbaților de știință ca Iorga, I. Bogdan, Onciu, dintre nuveliști N. Gane, Deavrancea, Zamfirescu etc.

Cu un cuvânt: o icoană a întregii bogății sufletești a neamului românesc. Și e zugrăvită credincios și cu dragoste această icoană.

Cartea în primul rând este făcută pentru a îmbogăți cunoștințele lumii culte germane. Este însă scrisă și pentru alte popoare care se adapă la zvoarele de cunoștință germane și cum a apărut în editura unei vestite firme din Germania, cartea e menită să cucerească teren departe peste frontierele marelui imperiu, pretutindeni unde se vorbește nemțește.

Mai presus de toate va folosi neamului românesc, căci stilul ușor și elegant (prelucrarea în limba germană de dr. K. Dieterich) și avântul cu care e scrisă, îi dă un pronunțat timbru de — *propagandă*, iar nu simplu manual sec, cum sunt cele mai multe cărți de felul acesta, scrise par'că la comandă.

Autorul poate fi mândru de opera pentru care e vrednic de laudele tuturor Românilor.

Sfințirea bisericii din Șiclău.

— Raport special. —

Prea S. Sa, bunul nostru arhiepiscop, care cu o deosebită îngrijire conduce destinele diecezei întregi, Duminecă la sfințirea bisericii din Șiclău a avut privilegiul plăcut să vadă din nou manifestându-se în mod impunător neclintita alipire și fierbințea dragoste a credincioșilor săi. Primirea, ovațiile, de care s'a împărțit, au fost făcute cu o căldură sufletească, ce nu se poate descrie.

Drumul din Arad, prin Curtici, Macea până la Șiclău a fost drum triumfal.

Prea S. Sa I. I. Papp, care plecase Sâmbătă din Arad, întovărit de P. C. S. R. Ciorogariu, de dnii G. Popovici, ref. bis., Pr. Givulescu, protopop (Radna), dr. I. Suci, arhidiacon Cornel Lazar și Victor Faur diaconi, alăturându-se lor și gazetarul P. E. Papp, a plănuit călătoria cu căruța, ca astfel să poată lînde mîngăiere sufletească și să întărească în credință și pe credincioșii din Curtici și Macea. Deja departe, la hotarele Șofronei, ne întâmpinase un banderiu de treizeci călăreți, îmbrăcați în haine de călușer, pe cai ageri. La hotarele Curticiului, la crucea răstignitului Isus, ne-au întâmpinat notarul, antistia comunală, protopopul tractual dr. I. Trăilescu, care dă expresie călduroasei mîngăieri, văzând pe Arhiepiscop venind în mijlocul turmei sale.

După ce Prea S. Sa mulțumește, plecăm spre sat urmași de un șir lung de căruțe. La biserică clopotele sunau de mare sărbătoare, bubuia văduhul de sunetul treascurilor, iar preoții îmbrăcați în sfinte odăjdii în frunte cu prapuri, micii copilași de școală cântând cântări de laudă, și popor nenumărat, depus-au prin rostul cuvintelor preotului G. Mladin tributul de omagii Arhiepiscopului lor.

Arhiepiscopul după ce în câteva cuvinte răspunde adânc emoționat și după ce primește din partea a lor trei fetițe de școală alb îmbrăcate, buchete de flori, intră în biserică, face rugăciuni de mulțumită și ține poporului o predică înălțătoare de suflete și plină de mîngăiere creștinească.

La hotarele Măcii alți treizeci călăreți și comitetul parohial. După ce se face salutul de bună sosire și după binecuvântarea arhierescă am plecat în sat, unde la biserică ne-a așteptat întreg poporul mic mare, tinăr și bătrân, în frunte cu preoții și învățătorul. P. S. Sa e de nou binevenat, primește un frumos buchet dela fetițe, intră în biserică, face rugăciune și plăcut alins de dragostea, ce au arătat-o Măcenii, ține o predică plină de învățăminte folositoare, storcând lacrimi dela mulți credincioși, mândri de cinstea ce li s'a făcut din partea Arhiepiscopului lor.

Este un semn al păcii văzând cum și frații nemți și unguri din Macea serbătoreau împreună cu noi în acea zi măreață. Și sunau tot atât de evlavios clopotele și în biserică lor ca în a noastră.

Era spre sară, abea deslușindu-se când am ajuns în hotarul binecuvântat al Șiclăului. Din depărtări în sara liniștită, sub bolta cerului zdrențuită de nori se auzeau clopotele de pe caii nechezători. Sunetele s'auzeau tot mai bine și mai deslușitor, când deodată ne vedem în fața unui banderiu de 50 călăreți șiclăuani. La depărtare de un chlm. ne așteaptă 40 de trăsuri. Aici arhiepiscopul este binevenat din partea protopretorului Mladin, din Aletea, care în ungurește își exprimă bucuria, că poate salută în cercul său pe Arhiepiscopul diecezei Aradului. P. S. Sa mulțumește în ungurește. Vorbește apoi în numele comitetului parohial — era de față și dl dr. G. Popovici și preotul Iercan — bravul fruntaș Simion Codrean. Arhiepiscopul îi mulțumește. Plecăm apoi cântând psalmi aleși polileu și doxologia cea mare.

În sat o privescătoare! Făclile, lămpioanele și luminile aprinse făceau o iluminare admirabilă. La margini de sat era o poartă triumfală cu inscripția »Bine-ai venit«: Aici în cuvinte bine simțite, notarul Horváth întâmpină pe Arhiepiscopul nostru, care neașteptat la o primire atât de imposantă — zi de lucru fiind — dă expresie celei mai sincere iubiri ce o are față de șiclăuani. Între cântece de laude, sunetele armonioase ale clopotelor, bubuitul pivelor și salvele ce dădeau din când în când 24 de pompieri înarmați cu puști și cari defilau militărește înaintea noastră am ajuns la casa părintelui I. Codrean, unde cel ce vine în numele Domnului este călduros binevenat din partea celui simpatic preot. Cuvintele cu care a răspuns atunci P. S. Sa au fost pline de adevărată bucurie și mîngăiere, că este primit în mijlocul turmei sale tot cu aceea dragoste, cu care și El vine. Am plecat apoi la biserică unde s'a făcut privegherea de către dnii G. Popovici, Pr. Givulescu și diaconul dr. Iustin Suci, de față fiind P. S. Sa și numărul public.

Sfințirea s'a făcut cu o pompă rară, deamnă de însemnătatea zilei. Preoți în ornate bisericesti, băieți administranți, popor cu prapuri în mâni, sărbătorește îmbrăcat, între cântări înălțătoare au încunajat pe Arhiepiscopul dela locuința părintelui I. Codrean, până la biserică. Se începuse slujba. Pontifică P. S. Sa, cu asistența P. C. Sale R. R. Ciorogariu, G. Popovici, ref. bis., protopopii Gr. Givulescu, Cornel Lazar, (Hálma), preoții I. Codrean, G. Petrovici (Pulul-mare), I. Iercan (Șiclău), A. Varga și A. Popa (Socodor), Popovici (Bichiș), Avram (Mișca), Crainic, Toader (Nădab), Pantof

(Vârșand), Turic (Otlaca), Leucuța (Șimand), I. Ardelean (Chitihaz), diaconii dr. I. Suci, Cornel Lazar și V. Faur.

Solemnitatea serviciului a luat un caracter și mai sărbătorește prin armonioasele și dulcele răspunsuri, cântate de corul seminarial sub conducerea prof. T. Lugojan. Sub decursul serviciului P. S. Sa a hirotonit într-un preot pe diaconul V. Faur și tuns într-un ceteț pe teologul N. Codrean. Predica Arhiepiscopului rostită cu multă căldură, a făcut o adâncă și plăcută impresie asupra publicului tixit în biserică. La sfîrșitul slujbii s'a împărțit anaforă și s'a făcut sărutarea crucii.

După sfta slujbă P. S. Sa a făcut vizite și a primit deputațiunea preoților din tract, a învățătorilor, țaranilor veniți la actul sfințirii, a comitetului parohial și a autorităților civile — de față fiind și protopretorele Mladin și pretorele Fiilop.

La banchetul dat în școala inv. Capra, — erau de față 80 de inși între cari dr. St. C. Pop, M. Velici, dr. Ispravnic, dr. Brădean dr. Mărșieu — s'au rostit toast călduroase din partea Arhiepiscopului pentru Monarch, părintele Turic, pentru Arhiepiscop, M. Veliciu pentru popor, Roman Ciorogariu pentru autoritățile politice, dr. Ștefan C. Pop pentru Arhiepiscop.

P. S. Sa mulțumind șiclăuanilor pentru bună primire și nemărginită dragoste, chemat fiind și de alte datorințe, și după ce prin pildele și învățăturile date a pregătit nou popor, pleacă din mijlocul nostru între ovațiile sgomotoase și frenetice ducând cu sine cele mai netrecătoare impresii.

Tineretul sara a aranjat o petrecere animată ce a durat până în zori de zi.

Din Dietă.

— Ședința dela 8 Novembre. —

Afacerea Groedel tot mai aruncă noi valuri de senzație și scandal. Nici-odată poate nu s'a făcut corupția pe o scară mai întinsă ca de către acești milionari baroni înălțați chiar de guvernele ungurești la această treaptă socială.

Deputatul sas Franz Pildner a desvăluit iarăși un colțșor al acestei mari corupții inaugurate de Groedel. El povestește cum un domn care i-s'a prezintat sub numele de Groedel a venit să-i ofere suma de 10.000 de coroane pentru a vota în universitatea săsească pentru vânzarea

O seară în harem.

— Traducere pentru «Tribuna» —
De Adrian.

A fost o seară încântătoare! Soarele se închina spre apus, scufundându-se tot mai tare în oceanul norilor, până când deodată apuse cu o iuteală de ț-se părea că l-a înghițit marea.

În aceeași clipă se înălțară fluturând steaguri albe pe toate moșeele Constantinopolului. Allah-acbar! Allah acbar! (Dzeule atotputernic!) răsună într-un prelung vaet de pe minareturi, căci era ceasul mogreb, adică al rugăciunii de seară, când femeile se retrag la vatra lor, iar bărbaiții în moșee, pentruca să se roage în genunchi cu fața către răsărit lui Allah, Dumnezeul Mohamedanilor.

Abea amuțiră glasurile celor ce chemară la rugăciune, și iată că patru sclavi cu o palanchină (lectică) se presentară înaintea locuinței mele. Mă luară, și mă purtară patruzeci de minute printr-o aleă largă, care duce la coloniile femeilor sultanului. Strada era pustie, învăluită într-o umbră deasă, și țipenie de om nu se vedea, nici se auzea, totul era amorțit, numai bizăitul insectelor și lătratul ori vaetul cânilor întreprușea amorțea. Între acestea se întunecă tot mai tare și când ajunserăm aproape de colonie totul zăcea într-un visător semi întunecat și într-o liniște adâncă. În sfârșit sclavii se opriră în fața unei porți. Baleuc! (atențiune) strigară ei și bătură de 3 ori în poartă. Baleuc fu din lăuntru răspunsul, și o ființă se apropiă fără sgomot, și deschise ușa dela poarta de lemn, adumbrită de un vechiu salcîm.

Acum trecui pragul numai singură și deodată mă aflai în altă lume, în mijlocul unui rai de plante. Ce admirabilă bogăție de colori și ce binefăcătoare singurătate te împrejmue aici! Cine ar preșimți că aceea porțită neglijată, martora neglijenței orientale, este intrarea la un așa rai pămîntesc. O grădină străbătută de alee, deasupra cărora se întind arcuiri de verdeață, decorate cu cele mai gingașe arabescuri, și în umbra grupelor de dafini, palmieri, granați și rosmarini de un miros îmbătător, sunt nenumerate fântâni săritoare în basini de marmoră albă. Ce frumos e aici seara când sunt în floare portocalii, migdalii, granații, cameliile și trandafirii, când în amurg sute de paseri își cântă cântecele de dragoste.

În mijlocul acestei vetre de Dryade, la umbra acestei dumnezești vegetațiuni, sunt palatele cu mai multe rânduri, numite fondacuri, ale femeilor sultanului. Primind această grădină, îți aduc aminte de grădinile fermecate ale Mesopotamiei, raiul femeilor din Samara, ori de edenul indic care a îndulcit cu cântec de laută, cu trandafiri și cu sărutări viața lui Abdurraman, la malul rîului Ouadalaiqir.

Mă lăsași puțin în voia zăpăcelii produsă de farmecele jurului, când niște sunete de amtam făcu să apară o sclavă neagră bătrână, care salutând după obiceiul turcesc, ducându-și mâna la gură și apoi la frunte, mă conduse peste niște trepte de marmoră, în niște arcade, de unde se desfăceau o mulțime de galerii, pe jos numai mosaicuri prețioase.

Tecui toate antișambrele stăpînită de sentimente ciudate. În sfârșit sclava trase la o parte o perdea de colori vii, și-mi făcu semn să intru.

Femeea, căreia eram recomandată dinainte de o persoană mai înaltă, nu era tocmai tânără și mai mult corpulentă, dar de o fire blîndă și plăcută, mă întâmpină în mod tare afabil și mă pofti într-o sală în stil mauric splendid iluminată de candelabre venețiene și parfumată de un amestec de ulei de trandafir cu fum de cigarete. Ne așezară una lângă alta.

Impresia ce a făcut mediul acesta asupra mea, a fost covârșitoare. Lucrările admirabile de arhitectură sunt neîntrecute în gingășia și colorile lor sunt așa de subtile, încât îți vine a crede că sunt decorațiuni de draperii de dantele colorate străvezii. Întreg parchetul este acoperit de covor gros de Smyrna, de ț se cufundă piciorul în el.

Pe lângă păreți sunt așezate mindare (divane otomane) de mătășă albă. Pe ele se pot vedea lucruri de mână în cele mai variate colori. Pe mindare zac tolănite multe femei tinere îmbrăcate în costum turcesc de un borangic de mătășă colorată întretășut cu foi de aur și argint. Capul este învăluit într-un vâl scump din gaze de aur, numit iașmac. Pe peptul gol strălucesc giuvaeruri.

Pe frunte poartă salbe de mărgăritar ori de bani de aur. Piciorușele goale le încălță niște pantofi cusuți cu aur și mărgel.

Aceste palide și interesante femei sunt toate frumoase; au păr negru și des, a cărui pleoată atârnă încadrând ovalul feței niște sprincene încondeiate deasupra unor ochi mari, plini de patimă și foc oriental, și cari par și mai mari prin aceea că genele sunt vopsite cu antimon; fruntea li-e albă și gurița mică cu buze ca de ciarăș, printre care rade albul sclipitor al dinților.

ădurii celor șapte județe. Pildner a răspuns cu naivitate cam săsească că nu-și vinde onoarea pentru 10.000 de cor.

Declarațiile acestea au stârnit bine înțeles mare senzație în sânul camerei și au fost viu comentate prin culoare.

Nagy György, unul din kossuthiștii tineri și neastâmpărați depune un amendament în sensul că nu se da subvenție acelor fabricanți cari se fac *vinovați de agitație împotriva statului*.

Discursurile lui **Maniu**, **Petrovici** și **Hodza** au îndemnat să facă propunerea aceasta. Oamenii Maniu, care a zis că nu-i unguș și alții trebuie să ne facă să luăm măsuri cât mai aspre împotriva naționalităților. Cine nu vrea să recunoască statul și nu vrea să devie unguș *trebuie stârnit din țara aceasta*. Să nu permitem ca preoții și advocații să mai agite poporul.

Proiectul se votează.

Urmează *proiectul de lege asupra navigației libere*. A luat cuvântul deputatul de Fiume **Riccardo Zanella**.

Ședința de Vineri 9 Noembrie.

La începutul acestei ședințe, ministrul de comerț **Kossuth Ferencz** protestează împotriva stărilor ce s'a răspândit în srtăinătate că la căile ferate ungurești ar domni stări anarchice. Directorul căilor ferate din Țările-de-jos a telegrafat ziarului «Pester Lloyd» că s'a hotărât să nu se fie congresul internațional al căilor ferate în Budapesta din cauză că reprezentanții străini nu au siguranța de a se putea întoarce cu trenul în țările lor, greva funcționarilor dela căile ferate fiind iminentă în Ungaria. Ministrul promite că se va îngriji ca direcțiunea căilor ferate acelui stat care a scornit această minciună să se pedepsească în sensul dreptului internațional.

În discuția proiectului de lege pentru navigație **Kossuth** declară că navigația este un interes de seamă al statului. Anglia prin navigație a cucerit India. *Și noi să cucerim o Indie*.

Farkasházy Zsigmond (întrerupând): *Intâiu să cucerim Ungaria!*

Kossuth și **Szterényi** combat părerea lui **Zanella** în chestiunea aceasta.

Ședința se ridică la orele 2.

Infrățirea româno-slovacă.

Mercuri sara am fost la o convenire socială aranjată de studențimea slovacă din Budapesta. Intâiași dată am avut ocazie să petrec câte-va clipe de neturburată seninătate între acest neam de oameni cu albastrul ochilor umezi, cu vorba rară și plecată, — și totuși atâta de hotărâți, în

lor ca mărgăritarul; unghiile dela mâni și picioarele lor delicate sunt vopsite cu henna, o culoare ros-albă; cele de rasă nobilă își vopsesc unghiile dela mâna stângă cu aur.

Femeea, favorita, a observat uimirea ce mă cuprinsese, și zimbând zise, aprinzându-și și cigareta și tolâninduse pe mindar:

»Se vede că nu ești obicinuită cu moravurile noastre, vezi dar de ce mare favor te-am făcut părtaşă, în urma intervenției fratelui meu pe care îl iubesc foarte mult, căci altcum nu te-aș fi învitat ca străină în casa noastră, care numai la dușini le-a fost dat s'o vadă».

»Îți sunt foarte recunoscătoare, i-am răspuns; reuitată îmi va rămâne o onoare asta mare, care mă face mândră și fericită».

Conversația am purtat-o parte franțuzește, parte sârbește.

În mijlocul sălii se ridică un fel de podiu așternut cu un covor ca mușchiul de moale. Aici se dansează și se reprezintă scene dramatice. În onoarea mea s'a dat o astfel de reprezentație. La un semn dat au intrat în sală opt femei în costume naționale fantastice și s'au așezat turcește înaintea podiului. Firește toată atențiunea mi-a tras-o această orchestră.

Judecând după instrumentele ce le purtau, muzica lor nu promitea a fi desfătătoare. Orchestra se compunea din următoarele instrumente cu numirile originale: dintr'un «clong-nong» (un fel de cimbă), din «Tucai» de o rezonanță sfârșitoare, din «Ran-Nan» (un fel de flaut), apoi o țitară cu 3 coarde, o tamburină, o tobă mică și o cimbă mică.

Când începuseră să cânte orchestra, apărură patru scioare — genieri, de o frumusețe legendară, în-

ciuda tuturor umilințelor și durerilor, ce stau să nu mai încapă.

Trebuie să spun, că la universitatea din Budapesta sunt aproape 300 de studenți slovaci, dintre cari abia vre-o 40 dacă sunt treziți la conștiința națională. Restul »doarme«. Slovacia n'au nici o școală medie, și nici o altă instituție culturală. Nu-i mirare deci, că cea mai însemnată parte a păturii lor culte e rătăcitoare pe apele străinismului. Și nu-i mirare că forța tinerimii lor, adeseori se risipește în deșert. Cei chemați se îngrijesc bine ca ori și ce pornire nobilă a acestui popor să fie înăbușită degrabă. Dar acei vre-o 40 de tineri studenți, cari cutează (de multe ori e o cutezare aceasta) să-și afirme cu mândrie originea lor, trăiesc pe aici în cea mai bună înțelegere și muncă, care va trebui să rodiască. Au o societate literară a lor, — cu sală de lectură și bibliotecă — unde se strâng în fiecare săptămână odată. Colonia, care-i foarte numeroasă, îi sprijinește cu drag. În privința asta »domnii« noștri de pe aici ar putea lua învățătură.

Amintesc cu plăcere, că între tinerimea română și cea slovacă este un început de prietinie caldă și sinceră. Așa se explică participarea noastră în număr destul de frumos, la serata colegilor noștri cu o altă limbă și cu o altă simțire.

Despre programul seratei, cu părere de rău, nu pot spune multe. S'au ținut disertații și s'au recitat poezii, cari trebuiau să fie foarte hazlii și foarte răușite judecând după hohotul și aprobările dese. Am admirat însă pietatea, cu care era ascultat conferențiarul. Dar când a izbucnit accentele de o duioșie adâncă și largă, și când toată sala s'a înfuriat și s'a unit în strigarea marilor dureri nesfârșite, ce se desfăceau din cântecul național »Hei slovan«, și când am văzut și cele vre-o 50 de fețe bălaie de domnișoare, că se ridică ca una și-și înalță glasul subțire și dulce în ruga umilită a unui popor nedreptățit, — atunci am simțit, că înțeleg tot ce vreau să spună aceste suflete... Ne înfiroră și pe noi acest glas de durere înăbușită.

Dupăce s'a mântuit partea oficioasă a programului, petrecerea a luat o altă față, mai vioaie, și mai interesantă pentru noi, cei cari nu înțelegem limba disertațiilor și a poeziilor. S'au ținut câteva discursuri insufletețoare. Deputatul **Blaho** a schițat pe scurt starea culturală a slovacilor și a isprăvit cu cuvântul »Sloboda«. — Cu multă căldură și stărnind dese aprobări, a vorbit din partea noastră, dl deputat **Stefan C. Pop**, spunând că adevărații patrioți sunt aceia, cari sunt nevoiți să-și părăsiască vatra și moșia, și se duc în America ca să-și câștige plata dărilor grele. Un mare entuziasm s'a descărcat, când președintele clubului naționalităților, dl **Mihali**, întorcân-

du-se către tineri a spus: *Nu vă lăsați momiți de promisiuni viclene, pentru că drepturile, pe cari le veți căpăta numai așa sunt drepturi, dacă vor fi date tuturor cetățenilor fără deosebire de limbă și de lege.* — **Dnii Mihali** și **Pop** au vorbit și românește. — Și alte discursuri ocazionale...

Dar mai folositoare pentru noi au fost convorbirile intime, în cari cercam să ne informăm unii pe alții despre starea culturală și economică a popoarelor noastre, despre suferințele și despre nizuințele noastre. Și ne părea rău numai, că a trebuit să ne înțelegem în limba, în care zilnic ni-se adresează cele mai grosolane injurături și batjocuri...

Ne-am despărțit târziu, după miezul nopții, ca prietini Ne-a unit aceeași soarte nemiloasă.

Cronicar.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 12 Noembrie 1906.

— **Un răspuns se impune.** Am așteptat că cei competenți: clubul parlamentar român, în unire cu ceilalți factori conducători ai politicii noastre naționale, să dea un comunicat, drept răspuns articolului subscris de dl **Dimitrie Birăuțiu** în »Pop. Rom.« dela 8 Noembrie.

Dl **D. Birăuțiu** spune între altele, următoarele poporului:

»Au trecut vremuri lungi, fără să se fi coborât din domnia cei mari vre-unul în mijlocul Vostru. V-au fericit numai cu vorba, cu sfaturile și cu băncile, cari — onoare celor puține — au tras și trag nu tocmai camătă creștinească.

»Adunarea dela Caransebeș a fost o dovadă, că țaranul nostru nu se mai lasă sedus nici de străini, dar nici de conducători falși, cari numai pentru ajungerea scopurilor lor ascunse se girează de luptători și binevoitori ai poporului.

Dnii dr. T. Mihali și **G. Pop de Basești**, președintele în organizarea partidului nostru național amândoi conducători și de bănci, să nu aibă oare răspuns la aceste șire apărute în »Poporul Român« pe care anul trecut îl decretaseră *organ autorizat*?

Aprobă domnia lor această atitudine și cred că ar fi înspre binele poporului și a disciplinei de partid, lăsând fără răspuns această demagogie și apucătură fără precedent în presa română și în viața noastră națională?

văluite într'un nor de mousselin de culoare albă, portocalie, albastră și roză.

Poza și mișcările lor, erau de o grație distinsă; ele se mișcau pe vârful degetelor piciorușelor goale în ritmicul sunet al podoabelor de aur ce le atârna la încheieturile mânilor și picioarelor și apoi se începuseră dansul. Deodată cu orchestra, se înălțară și cântecele de laudă, și acum pluteau și zburau mlădioasele și delicioasele corpuri în toată bogăția cochetă a grațiilor lor, devenind dansul tot mai pățimas.

Cum ardeau de văpaie obrazii fin modelați al fecioarelor!

Dinții albi străluceau printre buzele trandafirii întredeschise, și ochii lor mari luciau așa de dulci și ispititori, ca și când durerea și suspinarea ar fi dispărut de pe lume.

Nubiana Dianira se întrecea cu **cerchessa Halima** întru a-și pune farmecile în evidență și **Siriana Anima** cu greaca **Asia**.

Cu toate acestea mi-s'a părut c'am observat cum își aruncau una alteia câte o privire plină de invidie și ură. Dupăce gâtară, se lăsară jos pe moalele covor ca să fumeze țigarete și să soarbă șerbetul ce li-s'a servit.

Intâia vedere a instrumentelor m'a umplut de nedumerire; cu atât mai mare îmi fu surprinderea, când aceste artiste scotiau din ele, cele mai dulci sunete, și la olaltă dau un întreg simfonic de un fermecător, plăcut și mângăios efect. Sunetele vibratoare se topiau unul într'altul și formau o armonie.

Femeile acestea, și și **Sultanul** iubesc nespuse de mult această muzică, pe care o țin de cea mai bună și cea mai distinsă între arte, cu toate că

și instrumentele noastre le sunt cunoscute și cântarea la pian încă e obicei.

Dansul și concertul au durat aproape două ciasuri, mie îmi trecu însă iute vremea. La un semn, artistele își luară rămas bun complimentându-se adânc și ducând după obiceiul turcesc mâinile la gură și apoi la frunte.

În decursul reprezentării femeile **Sultanului** au stat cu picioarele încolăcite pe niște perinițe ale mindarelor, cu capul răzimat de perete și cu privirile pierdute, arătându-și frumusețea formelor goale.

»Ei, cum îți place arta noastră, întrebare curioasă, la sfârșitul concertului, mai multe femei?

»Sunt încântată! Muzica asta este o bogăție imensă de armonii minunate«, răspunsei.

»Se vede că ai idee de muzică, ziseră ele. — Dar să asamănă orchestra noastră cu a voastră?»

— »Asta nu a-și putea s'o zic.«

— »Ei atunci căreia îi dai întâietate?»

»Desigur celei auzite aci.«

»Bravo, asta-i frumos!« răspunseră toate în cor.

O sală dealături, tot așa de splendidă ca și asta era sufrageria. La semnul favoritei, niște sclave negre îmbrăcate în costume deschise, aduseră o mulțime de tăvi de argint cu bucate originale turcești și cu delicatose cunoscute și pela noi. La masă șezui iară lângă femeea favorită, care să interesa grozav de mult de formele și conveștiile noastre sociale și de obiceiurile noastre, asupra cărora era foarte bine informată. La masă s'a servit ca beutură șampanie, dar din care femeile sultanului nici n'au gustat măcar. Mai mult s'au consumat dulceturile, de care era încărcată masa.

— **Dima sărbătorit în București.** *Marele ziar bucureștean »L'Indépendance« scrie despre primul concert al corului din Brașov în Teatrul Național, următoarele:*

»După seriile brilante de reprezentații și de concerte pe cari societatea sibiliană le-a dat în Teatrul Național și în Ateneu și al căror souvenir va rămânea gravat profund în memoria acelor, cari au asistat, am avut ocaziunea de-a aplauda aseară într'un concert minunat, pe membrii români dela Reuniunea de cântări din Brașov. Succesul corului numeros, compus din mai mult de o sută de persoane, sub direcțiunea dlui G. Dima a fost indescriptibil și ovațiunile făcute fraților noștri de peste Carpați au fost grandioase. În seara aceasta Reuniunea va da un al doilea concert și acesta în vasta sală din »Palatul Ateneului« care va răsnă de accentele armonioase ale acestor voci frumoase, cari ne face să ascultăm atâtea opere de compoziții românești.

— **Barbarii.** Am dat, pe scurt, știrea despre osândirea celor-ce mai anul trecut au bătut crunt în tren pe dl dr. Romul Pap, din Oradea-Mare. Bătăi și chiar omoruri se pot întâmpla în ori-ce țară cultă. Cele petrecute însă pe vicinalul dela Tinca pun într'o lumină tristă obiceiurile țării, dar îndeosebi ale neamului unguresc.

Iată cum descrie însăși »Budapesti Hir-lap« cele petrecute:

— *Istorie îngrozitoare pe vicinal.* La tribunalul din Oradia mare, s'a pertractat în zilele acestea un proces foarte interesant. Acusatorul e un tîrîr jurist, Dr. Romulus Pap, fiul directorului financiar din Oradia-mare, iar pe banca acuzărilor sta primul virilist Neuman Lajos din comitatul Bichiș, cu doi consoți, Mayer Sándor și Papp András, negustori de vite, cari au fost acuși pentru stîngeniarea libertății și rănire gravă corporală.

Aventura înfiorătoare, pe care Romulus Pap, poate n'o va uita în veci, sa întâmplat nainte cu un an. Tîrîrul jurist călătorea într'o seară pe vicinalul dela Vesteu spre Tinca, unde trebuia a doua zi să se înfățișeze la judecătoria cercuală. În compartiment mai erau trei domni veseli, cu cari se împretini repede. Neuman îi oferi vin iar Romulus Pap le oferi pogăcele și șuncă pe cari

După ce ne-am sculat dela masă, favorita îmi zise:

»Acum vino să-ți mai arăt câte-va, ce mi-sa scris frate-meu că ai dori să vezi.

Mă conduse în mai multe apartamente, unul mai frumos și mai bogat arangeat, decât celalalt; pe mindarele acoperite cu covoare scumpe, zăceau lucruri de mână, cu care se vede se îndeltnicesc femeile sultanului. Apoi îmi arăta vre-o câte-va camere de dormit. În fiecare este câte un pat scund și lat, deasupra căruia să întinde un cer de mătăasă albă. În mijlocul camerei veghiaza lumina slabă a unei lampe colorate. În camera de scaldă este un bassin în formă ovală, în jurul căruia sunt în loc de cabine niște corturi. Apoi am văzut sala cea mare de toaletă unde sclavele pieptenă și sulemenesc dimineța femeile. În apropiere este și camera servitoarelor și a Eunuchului, singurul bărbat, care afară de sultan, este ertat să vadă femeile desvălite.

Printr'un vestibul mare, eșirăm în grădină. Păreții vestibulului erau decorați cu scene din istoria lui Mohamed. Tabloul cel mai mare reprezintă nașterea lui Mohamed.

»Trebuia să-l vezi pe întemeetorul islamului înainte de a pleca dela noi, pentru-ca să-l cinstești și să-ți aduci aminte de el, zise favorita. Sedeam acum la poleiul luminii de lună într'un chiosc din grădină și fumam cigarete și beam la cafele negre cu caimac (caimaclia) ce o prepara în fața noastră niște sclave negre. Un coperiș de verdeață să întindea preste acest loc de odihnă idilic. Din mijlocul unei scoici mari, un triton scuipa un șuvoi de apă răcoritoare, care

însă tovarășii de călătorie le refuseră. Deodată se uită unul la altul. Lui Mayer îi scăpărară ochii.

— Aha — exclamă el — cunosc acest fel de apucături. Pe mine m'a adormit odată un nemernic cu pogăcele, și-apoi mi-a furat banii. Ce ești tu?

Ești fișcal? Căine, ești un tăetor de buzunare.

La acestea toți trei săriră cu bastoane pe tîrîrul înmărmurit, care nici nu se putea apăra. Și dădeau în el cu picioarele, îi trăgeau palmi și înzădar se provoca la acte, nu voiau să-i creadă ci își rîdeau de el. La strigătele de ajutor ale sermanului chinuit, intră conductorul, căruia nici prin gând nu-i trecea să ajute pe tîrîrul atacat.

— Aceasta e răsplata tilharului — zise cu înțelepciune — și-i lăsa singuri.

Numai după aceasta se ncepură adevăratele chinuri. Stinseră lămpile din cupeu și pe când unul îi călca cu picioarele peptul și stomacul, ceilalți îi dedeau cu pumnii în cap. Tîrîrul le oferi cele 4 sute de coroane ce avea asupra lui, ca să-l lase în pace; dar nici nu-l ascultară. Când trenul sosi la Tinca, încă tot mai dau în el. Aici îl scoborâră din vagon și-l duseră în odaea șefului de stație cu mare alai, strigând: Am prins un tilhar în tren. Tîrîrul desperat arătă actele plângând și ceru scut. Șeful însă nici nu voia să-l asculte.

— Eu nu mă amestec în asemenea chestii — zise el — acolo e servitorul, vorbește cu el.

Și șeful se uita cum și 'n biroul lui tiranii își băteau victima. În fine păzitorii trenului înarmați îl escortară la casa comunală unde mai mulți advocați îl recunoscură și 'n fine după atâtea suferințe îl lăsară liber.

Personalul trenului, care a lipsit ași face datoria și-a luat pedeapsa pe cale disciplinară, ear contra celor cari au atacat, procurorul regesc a intentat proces și în 8 Noemvrie a fost pertractarea principală la tribunal.

S'a manifestat mare interes față de acest proces. Sala de pertractare era plină de auditori. Toți trei acușaii s'au prezentat în fața juzilor, al căror president era Csulyok Béla. Pertractarea a ținut până seara.

Tribunalul a condamnat pe Neuman Lajos la 8 și pe Maier Sandor la 6 luni temniță. Față de Papp Andras au sistat procesul.

Atât condamnații cât și procurorul au făcut apel,

— **Condamnarea lui D. Voniga.** Privitor la procesul dlui dr. Cosma a intentat contra preotului din Ghiroc, dsa ne scrie:

»Vă rog să binevoiti a publica și aceea, că eu nu am scris nici odată în »Tribuna« despre întreaga noastră preoțime din comitatul Timișului, că aceea să vinde la alegerile dietale pentru câte

cădea pleoscăbind. Și când o adiere de vînt pătrundea printre ramuri, parecă suspinau în jur harfele lui Aeol.

Parcul întreg era plin de mirosul îmbătător al aromei plantelor sudice. Liniștea nopții te înfio-rează când luna își aruncă lumina pe tufele dese cari formează un paravan mistic.

Unele dintre bine îmbrăcatele femei odihneau și în parc cu fața descoperită ca să poată gusta răcoarea sării; altele se plimbau șoptind mână în mână, ori ședeau în cerc pe pietrele crescute cu mușchi.

Cea mai frumoasă vedere îți oferă această lume mică, de pe terasa cea mare a haremului, de unde să vede marea, și Constantinopolul ca o insulă de lumină. Aici am șezut cu favorita până tîrziu în noapte, căci noaptea e sublimă aici în apropiere de malul Bosforului, unde luna, regina nopții istorisește cele mai interesante povești dintr'o lume ce este cu totul despărțită de a pământului nostru prosaic.

În lumea asta se iubește altfel, se urește altfel.

Veni în sfîrșit și vremea despărțirii. Mulțumii favoritei pentru onoarea și atențiunea cu care m'a distins, și petrecută de mai multe femei am ajuns iară la poarta prin care am venit. Aici mă aștepta deja palanchina. Luarăm iară drumul prin întunecoasele strade prin care venisem.

Capul 'mi era plin de tot ce văzusem și auzisem. Un adevărat farmec, care pe multă vreme îmi cuceri mințile, și se adânci pentru totdeauna în suflet.

Din »N. P. Journal«.

5 fl. și un pașnic, ci în raportul meu publicat în toate foile noastre despre adunarea poporului din Giroc ținută în anul trecut, se știe, scris, că *poporul a apostrofat pe acei preoți, au votat cu candidatul guvernului și bine a cut, că i-a apostrofat, prin urmare afirmarea apărarea lui D. Voniga și în punctul acesta este sită de orice temei.*

Procesul al II-lea ce l-am intentat contra D. Voniga, tot pentru vătămare de onoare, se pertracta în 13 Dec. a. c.

— **O achitare senzațională s'a în-** plat alaltăieri la curtea cu jurați din Arad. Femeia Lena Dulhaz, văduva lui Todorle din Măderat, a fost acuzată, că a otrăvit pe nepoțica sa de 3 săptămâni, din răz-nare în urma certelor ce avea cu nora. Procurorul dr. Fiker părea a convinge jurați, căci grupase o mulțime de argumente și dovezi. Apărătorul însă, dl dr. Romul liciu, a combătut atât de isteț și a răsnat așa de norocos toate argumentele dovezile procurorului, în cât jurații au dat un verdict negativ și astfel tribunalul, zidat de judele Köller, a achitat și a în libertate îndată pe acuzata care de vremea mai îndelungată a stat în arest preventiv.

Ne pare bine, că putem să înregistram un asemenea succes repurtat de dl dr. liciu, candidat de avocat în cancelaria dr. I. Németh.

— **Alegere de învățătoare.** Duminică 15/28 Oct. s'a ținut în frunțașă comună Pe alegerea de învățătoare. Aleasă a fost cu unimitate, harnica învățătoare, fosta substituită până aci, d-șoara Mărioara Bogdan, care anul trecut, un examen foarte îndestulitor, și mulțumirea tuturor, fiind totodată de naștere aceasta comună, apoi prin cunoștința și purtarea ei morală, a câștigat toate voturile pe pa-D-Sale.

— **Eșit din revereandă.** »Plugarul Rom-scrie: Protodiaconul Zvechici, dela catedrala din Timișoara, un bărbat cult, după servicii îndelungate, a depus revereanda și s'a declarat primărie de — lipsit de ori-ce religie, — sau nici o religie.

— **Dela adunarea din Caransebeș** primim un raport mai lung. Intregei chestii nu-i dăm atîta importanță și nu e nou ceace ni-se scrie că »oamenii lui Burdia« au făcut stafagiul Birăuțiu. Ținem să reproducem însă următorul pasagi din »Libertatea«:

»Dar — zice mai departe dl Birăuțiu — zadar voui lupta eu pentru limbă, dacă există și mor de foame!... Convingerea este, să ne întărim pe teren cultural și economic de aceea am lucrat pentru înființarea »tovarălor« să ne întărim... ca să dăm piept cu dușmanii. Dar domniia ăia, care au fost aici, nu mă întele ei ar vrea să mergem cu capu 'n părete... adică noi care facem politică după șoapta șoptului nostru și după plăcerea poporului nostru noi ne dăm cu capul de păreți! Aha! Înțeleg. Și dl Birăuțiu are cap mai scump! O să a cruce! Bine! Red. »Lib.«.)

»Declar, — zice dl Birăuțiu în fața tuturor că dacă am prospecte... și sprijin, și cu d-mă însoțesc!... (Simu din Prisian: Vezi așa ne trebuie! Atunci ne-ajută și Dumnezeu!). Apoi, că este urgisit de unii și de alții, pe că nu mai scrie contra lui Burdia.

»Nu-i adevărat«, zice el mai departe, »dl Bur-nu-i așa de păcătos, dupăcum îl văd dușmanii lui...« (vorbitorul arată spre dreapta, unde mai nainte partidul național). »...Trădători ca Bur-acum am mai văzut... Și Gojdu a fost un trădător (O voce: Dar Gojdu a lăsat avere României Burdia ne sărăcește și de câtă avem). »...Tră-tori au fost și dr. Gheorghe Szerb și dr. Gall, asupra cărora foile românești n'au avut un cuvânt... Și al acestora este meritul, că avem parochie în Pesta...« (O voce: Și Burdia e meritul, că parochia din Caransebeș în disordine).

»...Și nu-i lucru cuminte, nu-i lucru înțelep-ducii luptă neîntreruptă contra cuiva (burdia contra guvernului, mai bine să mai cerci și el!? L.)

„Când văd pe dl Burdia cu o mulțime de oameni puternici la spate, — să avântă Birăuțiu declamând, — când îl văd ducându-se pe la ministri, — când văd, că se trudește numai pentru binele poporului: cu ce suflet să zic că-i un păcătos ori un mișel?!...»

— **Fiul ministrului României la Paris împușcat din imprudență.** Fiul dlui Gr. Ghica, ministrul României la Paris, aflându-se în grădina Luxemburg și arătând mecanismul unui revolver, unui amic al său, din întâmplare arma luă foc și glonțul a atins plămânul stâng al fiului dlui Ghica. Rănitul a fost transportat în stare gravă la spital.

— **Revoltă țărănească în Rusia.** Prefectura districtului Petersburg primește știrea că în împrejurimile orașului peste 10 mii de țărani s'au resculat neavând pământuri.

Ei cer să se convoace de urgență Duma și să li-se dea pământuri pe cari să le lucreze.

Revolta țărănilor n'a putut fi potolită; au fost trimise trupe la fața locului.

— **Vindecarea leprei.** Doctorul Diesing, medic major al trupelor coloniale germane, care a observat numeroase cazuri de lepră la Camerun, a descoperit un remediu pentru vindecarea acestei teribile boli prin injecțiuni cu unt-delemn.

El a tratat prin acest mijloc, o serie de bolnavi la cari a făcut să dispară peste câțiva timp semnele exterioare ale leprei și să gonească bacilul lepros din narine.

— **Kerpel Izsó,** librar cu bun renume din Arad, recomandă cele mai noi hârtii de epistole, aparate de ars lemne și de aplicat pe catifea, de cea mai aleasă manufactură, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

— **Wolf J.,** pantofar de ghete femeiești și bărbătești Arad, strada Weitzer (palatul minorităților).

Concert, petreceri.

Tinerimea română din Cluj are onoare a vă invita la petrecerea cu dans (Picnic), ce se va aranja la 22 Nov. 1906 (Joi), în sala »Hotel central«. Inceputul la 8 ore seara. Intrarea de persoană 2 cor., de familie (până la 3 membri) 5 coroane. Venitul curat e destinat pentru biserică gr.-cat, din Cluj. Ofertele marinimoase se vor publica și sunt a se adresa la cassarul: Remus Furdul (strada Ferencz József ut. 59.)

Comitetul aranjator: Vasile E. Moldovan preș. de onoare, Voicu Nițescu, președinte. Victor Moldovan, vice-preș. Remus Furdul, cassar. Silviu Bejan, secretar. Ioachim Ciurea, controlor. Antoniu Bogdan, Vasile Boneu, Marțian Căluțiu, Nicolae Damian, Emil Folea, Valer Ghibu, Vasile Greavu, Vasile Lucaciu, Const. Lupoae, Victor Muntean, Coriolan Pop, Onisif Soră, Ioan Tripa.

TELEGRAME.

Grevă aplanată. Fiume, 11 Noemvrie. Grevă care stângenise rău afacerile comerciale, s'a aplanat. Adunarea comercianților a fost conceasă. Repausul de Duminecă s'a primit. Toate prăvăliile sunt închise. Meritul este al purcederii solidaritate dintre calfe.

Economie.

Arad, 12 Nov. 1906.

Filiala „Ardelenei” în Vințul-de-jos. Banca »Ardeleana« din Orăștie a deschis acum de curând o filială în Vințul-de-jos. Filiala — după-cum ni-se scrie — sub conducerea provizorie a nou alesului director al Centralei, dl **Ioan Lăpădat**, este în plină activitate.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 29 Noemvrie.

INCHEEREA LA 12 ORE:

Grâu pe Aprilie. 1907 (100-clgr.)	7.43 — 7.44
Secară pe 1907.	6.57 — 6.58
Orz pe 1907.	7.17 — 7.18
Cucuruz pe 1907	5.14 — 5.15

INCHEEREA LA 5 ORE:

Grâu pe Aprilie 1907	7.44 — 7.45
Secară pe Aprilie 1907.	6.50 — 6.58
Orz pe 1907	7.16 — 7.17
Cucuruz pe 1907	5.15 — 5.16

Târgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei părechea în greutate peste 400 klgr. 112—113 fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 klgr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 klgr. 119—120 fil.; calitate sârbească: gre-părechea peste 260 klgr. 122—123 fil.; mijlocii părechei. 250—260 klgr. greutate 126—127 fil. Ușori până la 240 klgr. 116—118 fil.

Redactor responsabil: Sever Bocu.

Editor proprietar: George Nichin.

„Se vinde din mână liberă

Via

pusă, de sub nrul cărt. fund, 347. A+1 (940—941) din Györök, de estensiune de 1 jug. 712 stângeni □ după introducerea cărt. fund., care aduce un venit bun și e în locul posibil mai frumos în Györök.

Deslușiri mai detaliate servește administrația foaei.

ANUNȚ.

Am lipsă de un *candidat de avocat* român cu praxă. Dr. Ioan Papp avocat Brad.

O calfă isteată, român

și

Un învățacel din casă bună

află aplicare în prăvălia de modă pentru dame a lui **Pick Ernő, Arad.**

Un cand. de avocat începător

află aplicare momentană în cancelaria avocatului **Dr. Ștefan Rozvány, Maros-Ilye.**

Doritorii să se adreseze la el comunicând și condițiunile.

Un candidat de avocat

cu praxă, carele posedă perfect limba română poate afla momentan aplicarea la avocatul **Dr. Minyov László** în Óbessenyő, (comitatul Torontál).

Deci cine dorește să se aplice, să binevoiască a se adresa direct nu-mitului avocat.

Nr. 5695—906.

Edict de esarendare.

Următoarele pământuri, proprietatea diecezei gr.-or. române din Arad, și anume:

în hotarul comunei Săn-Mihaiu-Român, aproape de Timișoara (comitatul Timiș), casă de locuință, curte, grădina și pământ arător de tot 11 jugere cat.;

tot în acel hotar în călcătura »Palco« un complex a 56 jugere cat.;

tot în acel hotar în călcătura »Palco« un complex separat de 398 jugere cat. și 725 stîngini pătrați;

tot în acel hotar un complex numit »Sestiantza« de 604 jugere cat., 941 stîngini pătrați; lângă aceasta pustă un complex numit »Belerit« de 491 jugere cat. și 668 stîngini pătrați; în fine

în hotarul comunei Chișoda (comitatul Timiș, aproape de Timișoara) un complex de 435 jugere catastrale

Să vor da în arândă pe 6 ani

adecă pe timpul dela 1 Octomvrie 1907 până la finea lui Septemvrie 1913 — la licitație publică verbală și cu ofert în scris închis; **licitația să va ținea în Arad, în cancelaria consistorială la 29 Noemvrie a. c. nain'e de am. la 9 oare.**

Condițiunile de esarendare să pot vedea în Arad în cancelaria conzistorială, în Timișoara la subscrisul, în comunele Săn-Mihaiu-Român, Chișoda, Temeș-Șag și Partza, la oficiile parohiale române, și la oficiile comunale, în comunele Szakálház, Uj-Pécs și Németszt.-Mihály la oficiile comunale.

Timișoara, la 2 Noemvrie 1906.

Emanuil Ungurean,
ansnor consistorin, avocat.

708/1906. vrht. sz.

Árverési hirdetés.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. törvényszéknek 1906. évi 14922 számú végzése következtében dr. Popoviciu György ügyvéd által képviselt »Kisjenői takarékszövetkezet« javára, Murcse Pével, elleni 250 K. s jár. erejéig 1906. évi szeptember hó 18-án fogatosított kielégítési végrehajtás után le-és felülfoglalt és 2400 K. becsült következő ingóságok, u. m.: buza nyilvános árverésen eladottnak.

Mely árverésnek a kisjenői kir. járásbírószág 1906-ik évi V.403. számú végzése folytán 250 K. tőkekövetelés ennek 1906. évi május hó 1 napjától járó 6% kamatai, 1/3 % váltódíj és eddig összesen 109 K. 50 f. bíróilag már megállapított költségek erejéig, Nadabon leendő eszköz-lésére

1906. évi nov. hó 19-ik napjának d. u. 3 órája

határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108 §-a értelmében kézpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adadni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le-és felülfoglalták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés ar 1881. évi LX. t.-c. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Kisjenőn, 1906. évi november hó 5-én.

Balassa Béla,
kir. bírósági végrehajtó.

A apărut și se află de vânzare la administrația »Tribunei»:

Chestiunea de naționalitate.

De Br. Eötvös József,
tradusă de Sever Bocu.

Prețul 2 coroane plus. 10 fileri porto

A apărut și se află de vânzare la administrația »Tribunei»

Românii din Bosnia și Herțegovina în trecut și prezent.

Comunicări făcute »Academiei Române« în ședința din 19 Noemvrie 1904. Adăugate și întregite de Isidor Ieșan.

Se poate căpăta cu prețul de 1 C. 50 f.
Plus 10 fileri porto.

Onor. Public!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că am în atelierul meu din

Temesvár-Józsefváros
Bonnáz-utca Nro. 18
MARE DEPOZIT

de mașini de cusut, biciclete și biciclete cu motor

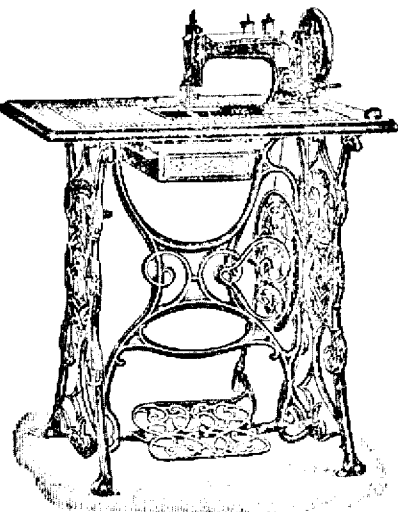
de cea mai bună calitate și cu prețurile cele mai moderate. — Mai departe atrag atențiunea on. public asupra

lucrătoarei mele,

în care se reparază de măestrii specialiști tot felul de mașinării punctual și foarte ieftin.

Cu stimă:

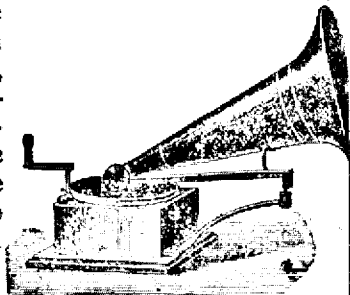
WALLACHY ÁRPAD, mașinist.

Nici la o familie nu-i iertat

să lipsească gramofonul!

Preturi foarte ieftine! Phonograful lui Edison dela 5 fl. în sus. Gramofon cu plăci dela 9 fl. în sus. Automate pentru ospăți dela 35 fl. în sus. Suluri plăci duble mare asortiment. Noutăți Gramophon suruitor! Ilustrate cu cântece și note, bucata 20 cr. Catalog ilustrat despre Phonograph, Gramophon și Automate se trimite gratuit și scutită de timbru. Primesc tot felul de plăci întrebuintate sau le schimb după plac. Cel mai ieftin isvor de ajustare pe acest teren în întreaga Ungaria.

Tóth József,
comerciant de gramophone
Szeged, str. Könyök nr. 3.

Correspondență în orice limbă
Nouă plăci românești!

Puțin venit, mare circulație!

Nu este un cadou mai frumos decât un gramophon.

Cel mai mare galonar de mobile și podoabe femeiești din țară.

INDUSTRIA NAȚIONALĂ!

Fabrică de firețuri de mobile, galoane,

crepuri, crețuri, firețuri de perdele și draperii, ciucuri, tivituri de covoare, nasturi de plapomă, rose, rețele de pat, galoane și ciucuri pentru care funebre:

FRANKEL JAKAB
SZEGED

STABILIMENTUL DE INDUSTRIE: IPAR-UTCZA 1.

SERVICIU REPEDE, PROMT ȘI IEFTIN!

Să sprinim industria națională!

Telefon 101.

Telefon 101.

Kovács és Polgár

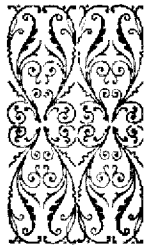
● LUGOS ●

Fabrică de ciment, întreprindere de zidiri de beton și beton de fer.

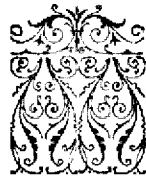
Fabrica lângă gară. Birou: stada Ilona 2.

Fabrică și ține în magazin

țevi de ciment în toată mărimea pentru traverze, poduri și canaluri; mai departe șghiaburi (vălai) de ciment de fer pentru comune, domenii și particulari, trepte de piatră artificială, ciment și imitație de marmoră, stâlpi pentru garduri de beton, plăci de ciment simple și de lux.

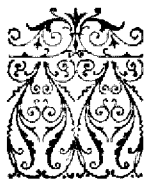

Primește orice fel de lucrări de lucrări de beton, beton de fer și lucrări de asfalt, mai departe corpișuri à la Erernit și tot felul de lucrări de pavagiu.

Ține în magazin, vinde en gros și cu detail:

Ciment portland și roman de Beocsini, var, gips, trestie de stucatură, câtran, carbolineum, cărămizi și material rezistentă focului, praf de ciment etc.

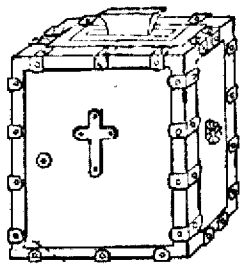
La dorință servește cu planuri și preliminarium.

Fabrică de casse de bani și tresore a lui

GELLÉRI ÉS SCHULLER

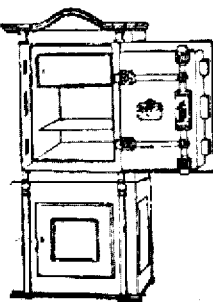
Budapest, VII., Dob-u. 63.

Se fabrică: casse de bani scutite de foc și spargeri paxe de bani pentru biserici, dulapuri

(scrine) pentru biblioteci și păstrarea documentelor, pentru matriculanți, odăi și scrine cu pereți îmbrăcați în otel.

Mare magazin permanent.
Catalog gratis și franco.

TISLER VAZUL pavagiu

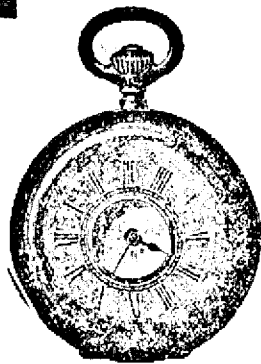
Arad, strada Radnai 24

primește orice muncă de pavare

apoi

fac plăci de beton, canaluri de beton fundamente pentru uscarea pereților umezi, primesc orice construcții de pământ în condițiile cele mai avantajoase și în prețurile cele mai ieftine.

CELE MAI BUNE OROLOAGE

cele mai solide și cele mai după mod **juvatericale** atât pe bani gata cât

===== **ÎN RATE** =====

pe lângă cheazășie de 10 ani și prețuri ieftine, oferă cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria:

Brauswetter János
orologier — Szeged.

Se trimite CATALOGE cu 2000 chipuri în cinstă și gratis

Correspondențele să se facă în cât se poate în limba maghiară, germană sau franceză.

PREMIATĂ CU PRIMUL PREMIU LA EXPOZIȚIA MILLENARĂ DIN BUDAPESTA IN 1896.

Fabrică de ceasuri de turn și turnătorie de clopote
G. P. PANTELIC in **SEMLIN**
 (ZIMONY)

FIRMA FONDATA IN 1854.

FIRMA FONDATA IN 1854

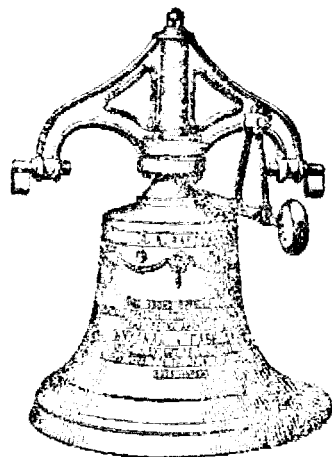
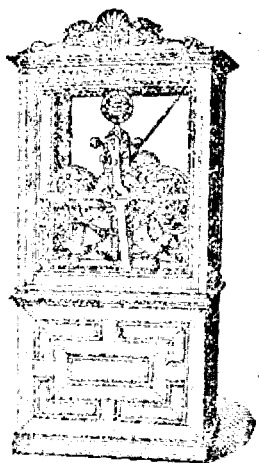
Face ceasuri de turn după felul cel mai nou, propriu de construcție, cu pendulă liberă, cu sirmă.

Toarnă clopote noi, face smălțuri mișcătoare de fier, la clopote vechi pentru ale acorda armonice, face adnexe de clopot de fier.

Garantează execuție precisă.

Biseriilor și comunelor sărace li să dă in rate de mai mulți ani.

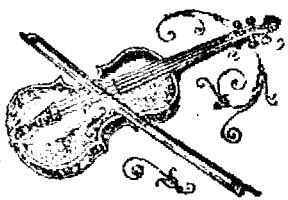
Am cercetat expoziția universală din Paris din 1900 cu scop de studiu.

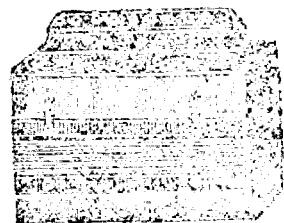
Cel mai bogat magazin pe câmpie pentru instrumente muzicale e a lui

BRAUN IÁNOS

pregătitor de instrumente muzicale
 SZEGED, Strada Kárász nr. 7.

Unde se pot căpăta pe lângă prețurile cele mai moderate cele mai bune violine, celo, gurdune, braci (violina secund) și strune și mai departe clarinete, harmonice.

Reparări se efectuează artistic și în modul cel mai grabnic posibil.

Trimitem gratuit cataloage ilustrate în limba maghiară și germană.

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. public, că am cumpărat

negustoria de ghețe

din loc Strada Forray a lui Végh Gyula, care o voi conduce eu insumi.

Timpul mai îndelungat petrecut în bransa aceasta mă face să cred, că voi servi P. T. public atât în lucrări nouă, cât și în reparaturi foarte bune și cu prețuri moderate.

Recomandându-mă atenției P. T. public, așteptând comanda prețioasă sunt cu deplin respect

HAISER GYÖRGY

pantofar

ARAD, Forray-utca.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că am preluat dela Szabó Kálmán

Berăria de Pilsen și restaurantul

„Kispipa“

ce se află în strada Salacz nr. 3, sub Casina Domnească Aradană, în centrul orașului Arad, vis-à-vis de casa comitatului și hotelul Central. Aici voi pune la dispoziție renumita veritabilă bere Pilsen. Acest restaurant l-am deschis în 15 August. Aici voi servi, conform recerștelor moderne, mâncări bune, vinuri de prima calitate și șampanie bună Vipt și ducerea acasă a mâncărilor. Servesc prompt pe lângă prețurile cele mai avantajoase, cu toată stimă:

Szabó Vincze

proprietarul a berăriei de Pilsen „KISPIPA“, fostul hotelier în Vajda-Hunyad.

Distinsă la expoziția milenară în 1896.

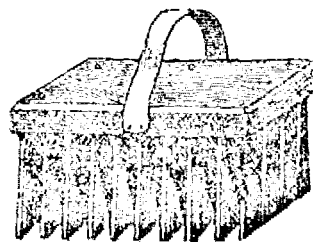

Fabrică de perii a lui

Oblát Lajos

Budapest, VII., Damjanich-utca 7.

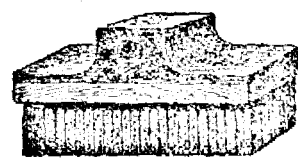
Fabrichează tot felul de perii, precum: de oțel, aramă și din coame de rimători.

Correspondență în limba maghiară, germană și franceză.

TELEFON 39-01.

Catalog gratis și franco.

JACOB REICH Fabrică de cumpeni decimale și de mașini economice

UJVIDÉK.

Cumpeni decimale, vâpsite galben, fără greutate:

50	100	150	200
24	28	32	36
300	500	750	1000
40	50	80	100

Cu încuetoare dublă cu 100— coroane mai mult. Greutățile să socotese separat.

Tăietor de paie patentat cu îmbucătură 50— coroane.

Tăietoare de rând 48 cor.

Pentru căleat cu piciorul cu 5 coroane mai mult.

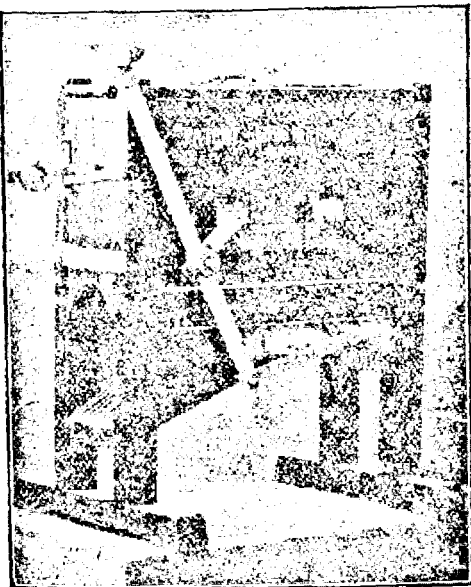
Vârteje pentru un cal 160 cor.

Săpător de porumb foarte bun 50 de cor.

Fabric mașini de îmblătit cu benzină

după brevetul propriu al meu. — Mașinile toate au fost probate și găsite bune peste așteptare. Se pot ușor manua, se poate lucra ori când cu ole; garantez pe 2 ani despre durabilitatea lor; eu singur le-am examinat; funcționează momentan fără perdere de vreme; să poate lucra toată ziua fără control; umbliă înainte și înapoi.

La cerere trimit prețuri curente despre fabricatele mele.

Arangeamente de luminat Acetylen

cu baterie independentă, cu aparatul brevetat „Lux“. Desvoltătoare fără manuire, automate, sistem cu carbid .. în apă fără orice primejdie. ..

Arangeamente de lumină electrică și de transmisiuni.

Specialitate: Baterii mici independente (Eletrogene) pentru orașe, castele, hotelurile, mori și case private. .. nuare nu este, prețuri ieftene. ..

O lampă aprinsă de 16 lumini costă pe oră 1 fil., o putere reală de cal costă 6 fil.

Motoare: de benzin, gaz, de oleu ect. pentru orice scop.

Fejér és Schmidt

BUDAPEST, Eötvös-tér 2.

— Premiat la ex poziția dela 1906 din Budapesta. —

NÁDOR TÓDOR

parchete, mozaic, lac, curățitor de praf

ARAD, Edelspacher-utca nr. 6a. (Casa proprie.)

Recomandă **lacul său pentru parchete**, inventată de el însuși și întrebuițată de ani de zile, care s-a deosebit nu numai prin culoarea sa frumoasă și trainică, dar și prin ușoara lui aplicare. Înainte de întrebuițare dăm bucuroși oricui instrucții asupra întrebuițării. Primește lăchirarea parchetelor pentru a-le feri de praf în prețurile cele mai avantajoase atât aici în localitate, cât și în provincie. O încercare va convinge pe oricine că fabricatul arădan alui Nádor Tódor este superior celui din străinătate.

Prețul lacului lui Nádor este de 2 cor. 90 bani. Vânzătorii en gros vor avea reduceri. Perilele trebuitoare să vind cu prețurile cele mai avantajoase.

ZIKMUND & COMP.

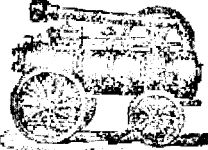
Fabrică de mașini și turnătorie de fier — în UJVIDEK.

Recomandă tot felul de mașini de economie, dar mai ales mașinile sale brevetate, premiate la cele mai multe expoziții:

de semănat sistem „COLUMBUS-DRILL“ și motoarele sale cu gaz, petrol și benzin.

Recomandă mașinile sale

de traserat cu benzin și aburi, pluguri și tot felul de mașini agricole mari și mici.

Aranjament de mori după sistemul cel mai nou.

Trimitem preț-curente ilustrate gratis și franco.

Institut regnicolar de pictură artă industrială.

Depesă: BLASKOVITS.

De mai multe ori premiat.

Bátori Blaskovits

PICTOR BISERICESC Szabadka, Erdő-sor 66

Recomandat din partea Excel. primatului papal și a clerului din parte Magn. Sale contelui Festetics Tassilo. Pictorul episcopilor sârbești, recomandat din partea Excel. Sale patriarh. C. Brankovics.

Pictare de biserică după stil, stucco. Anuirea ornelor fără schișă. Vărnirea bisericilor, nu se poate spăla de ploaia. Pictarea iconostaselor în execuție artistică în mod extrem gant de lemn. Bisericeștii mai săraci mai ieftin cu 25%. Pictare academică.

♦♦♦ Vopsea pentru biserici și turnuri, ce rezistă contra viforului, ploaii și focului. ♦♦♦ Resistă schimbării vremii. Vopsirea svântă păreții umezi, căci nu lupă-decă evaporă umezelei. E fără miros și ușor se svântă. Epotrivită și la vopsirea pietrelor, cărămidii, cimentului, lemnului fierului, tichieliei, sticlei, precum și a decorațiilor de secol. Resistă focului. — Am onoare a aduce la cunoștința onor. public și pr. st. preot, că pe vopsirea bisericilor și a turnurilor până acum nu s'a găsit vopsea, ce se poate aplica, ce se poate spăla și se îmbină cu păretele ca o vopsală-fresco. Se poate încăpăta încă numai la acest institut. Picturile făcute cu această vopsea rezistă câte 100 ani. Spec. tate: schișe inventate de mine, cari pe cele uzate până acum, prin construirea sunt cu mult mai folositoare. Modele și planuri la dorință se trimit gratuit. Cinezeceșii de a-averința, ce documentează succesul muncii mele în tot atâtea biserici.

Nou! MOD DE VINDECARE! Nou!

Efect neîntrecut la vindecarea radicală a

NERVILOR, MORBURILOR SEXUALE

de piele, de sânge, siphilis, ananizare, dispoziții de slăbire, impot. In urma rezultatelor grabnice și radicale solvirea honorariului pentru decare se plătesc numai după vindecare. Medicamente după modelul melor institute de vindecare.

Budapest, VI., Teréz-körut nr. 44 (I. etaj)

Dr. Mitzger Tivadar.

Sub conducerea proprie — toată ziua deschis. — Epistoalelor trimise dă răspundere gratuit. —

TELEFON 561.

FONDATA IN 1889.

Am onorul a aduce la prețuita cunoștință a P. T. public, că

prăvălia mea de ghete

din casa din strada Kazinczy nr. 1

am mutat-o in strada Weitzer nr 2.

(palatul Minorților) vis-à-vis de școala de fete.

Totodată fac cunoscut onorațiilor mei cumpărători, că mi-am aranjat prăvălia după cerințele timpului de azi după modelele din capitală, cerându-vă și pe viitor prețuitul sprijin, sânt

cu distinsă stimă :

Várhol László,

pantofar de domni și dame.